

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA DĖL
KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS UŽIMTUMO TARNYBOS DARBO RINKOS
PASLAUGŲ TEIKIMO IR UŽIMTUMO RĖMIMO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO
VEIKLOS SRITYSE**

TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	3
2. KORUPCIJOS RIZIKA DARBO RINKOS PASLAUGŲ TEIKIMO SRITYJE.....	5
2.1. Visuomenei nepateikiama tiksli informacija apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą.....	7
2.2. Nereglamentuotos įdarbinimo konsultanto priskyrimo ir (ar) keitimo konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui procedūros.....	9
2.3. Esamas reglamentavimas nėra išsamus, o vidaus kontrolės priemonės tiek veiksmingos, kad užtikrintų aiškią ir vienodą darbo rinkos paslaugų teikimo praktiką visuose Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyriuose ir apribotų įdarbinimo konsultantų diskrecijos teises.....	10
2.3.1. Sprendimus dėl bedarbio statusą turinčių asmenų informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant paslaugų teikimo Užimtumo tarnybos darbuotojai priima savo nuožiūra.....	11
2.3.2. Užimtumo tarnybos darbuotojų netinkamai fiksuojama informacija apie darbo ieškančių asmenų dalyvavimą konsultavimo grupėms užsiėmimuose leidžia kilti abejonėms dėl faktinio paslaugos „konsultavimas grupėms“ suteikimo kai kuriems darbo ieškantiems asmenims.....	12
2.3.3. Neužtikrinamas tinkamas priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose dalyvaujančių asmenų informavimas apie galimybę gauti kelionės išlaidų kompensaciją ar jos atsisakyti.....	13
2.3.4. Įdarbinimo konsultantams suteikta plati diskrecija priimant sprendimus dėl darbo ieškančio asmens atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką.....	14
2.3.5. Esamas reglamentavimas nesudaro sąlygų, leidžiančių patikrinti įdarbinimo konsultanto atliktą darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimą.....	15
2.3.6. Užimtumo tarnybos atliekamas darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimas sudaro sąlygas subjektyvaus vertinimo rizikai rasti.....	16
2.4. Užimtumo tarnyboje taikomi vidaus kontrolės mechanizmai nėra pakankami, kad identifikuotų ir užkardintų įsidarbinimo galimybių vertinimo neatitiktis.....	18
2.5. Nepakankamas tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srities reglamentavimas ir kontrolė.....	19
2.6. Nepakankamai valdoma interesų konfliktų rizika.....	20
3. KORUPCIJOS RIZIKA AKTYVIŲ DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO SRITYJE.....	21
3.1. Neužtikrinamas paramos paraiškų darbo vietų steigimui teikimo skaidrumas.....	23

3.2. Tobulintinas Užimtumo tarnybos subsidijuojamų darbo vietos steigimo paraiškų vertinimas.	24
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)	26
5. PASIŪLYMAI.....	29
6. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA	31

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizė Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba arba UT) veiklos srityse atlikta ketvirtą kartą¹.

Analizuotas laikotarpis nuo 2019 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d.

Tikslas – antikorpuciniu požiūriu įvertinti Užimtumo tarnybos veiklą analizuojamose veiklos srityse ir nustatyti korupcijos rizikos veiksnius², galinčius sudaryti prielaidas korupcijai pasireikšti bei pateikti pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir (ar) korupcijos riziką.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, sudarančius prielaidas korupcijai pasireikšti.
2. Išanalizuoti praktinį vertinamų veiklos sričių procedūrų vykdymą ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.
3. Pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas (analizuotos veiklos sritys) – darbo rinkos paslaugų (darbo ieškančių asmenų registravimas, informavimas, konsultavimas, įsidarbinimo galimybių vertinimas, tarpininkavimas įdarbinant, individualios užimtumo veiklos planavimas ir įdarbinimas su pagalba) teikimas ir užimtumo rėmimo priemonių (aktyvios darbo rinkos politikos priemonės) įgyvendinimas.

Subjektas – Užimtumo tarnyba. Praktinis analizuojamų veiklos sričių vertinimas atliktas Užimtumo tarnybos Kauno klientų aptarnavimo departamento Kauno miesto 1-ojo, Prienu, Alytaus ir Vilkaviškio skyriuose.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (Užimtumo tarnybos darbuotojams pateikti klausimai).
3. Teisės aktų praktinio įgyvendinimo analizė.
4. Viešai skelbiamos informacijos (interneto svetainės, informacija žiniasklaidoje ir pan.) stebėjimas ir vertinimas.

¹- 2015 metais atlikta korupcijos rizikos analizė Lietuvos darbo biržos socialinės/nejgaliųjų socialinės įmonės statuso suteikimo, valstybės pagalbos socialinėms įmonėms teikimo ir socialinių įmonių veiklos priežiūros veiklos srityse (Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/02/darbo_birza_kra_2015_12.docx);

- 2017 metais atlikta korupcijos rizikos analizė Lietuvos darbo biržos veiklos srityse organizuojant ir vykdam bedarbių užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimo programas, finansuojamas valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos fondų lėšomis 2014–2016 metais (Prieiga internete: https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/02/kra_sadm_ldb.docx);

- 2019 metais atlikta korupcijos rizikos analizė Užimtumo tarnybos leidimų dirbti, taip pat sprendimų, suteikiančių teisę įsidarbinti Lietuvoje išdavimo, jų galiojimo pratęsimo, atsisakymo juos išduoti ir panaikinimo bei darbdavių, įskaitant įdarbinusius užsieniečius, veiklos kontrolės srityse (Prieiga internete: <https://www.stt.lt/data/public/uploads/2020/01/kra-ismvada-vdi-ir-uzt.docx>).

² Korupcijos rizikos veiksniai – sąlygos, įvykiai, aplinkybės dėl kurių gali pasireikšti korupcijos rizika.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis dokumentų ir duomenų analize, vertinant:

1. Išvados dėl korupcijos rizikos analizės 1 priede nurodytus teisės aktus, dokumentus ir informaciją.
2. Užimtumo tarnybos interneto svetainėje skelbiamą informaciją, susijusią su analizuojamomis veiklos sritimis.
3. Užimtumo tarnybos darbuotojų elektroniniu paštu ir telefonu pateiktą informaciją apie darbo praktiką ir veiklos rezultatus analizuojamose veiklos srityse.
4. Užimtumo tarnybos valdomoje informacinėje sistemoje „eDBirža“ sukauptą informaciją.
5. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos turimą, prieinamą informaciją, susijusią su veiklos sritimis, kuriose atliekama korupcijos rizikos analizė.

Rengiant korupcijos rizikos analizės išvadą taip pat buvo vertinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtintos Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos 15 punkte nurodyti duomenys:

1. Motyvuota korupcijos tikimybės vertinimo išvada ir su ja susijusi informacija.
2. Galimybė vienam darbuotojui priimti sprendimus analizuojamose veiklos srityse.
3. Darbuotojų savarankiškumas priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskrecija.
4. Darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygis.
5. Atliekamos veiklos dokumentavimo reikalavimai.
6. Analizuotos veiklos, dokumentų viešumas ir prieinamumas visuomenei.

Jeigu UT prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

Korupcijos rizikos analizės išvadoje pateikiamuose pavyzdžiuose asmenų duomenys yra žinomi, tačiau atsižvelgiant į duomenų saugos reikalavimus pateikiami nuasmeninti.

2. KORUPCIJOS RIZIKA DARBO RINKOS PASLAUGŲ TEIKIMO SRITYJE

Darbo rinkos paslaugos – Užimtumo tarnybos įgyvendinamos užimtumo rėmimo politikos priemonės, kuriomis siekiama didinti darbo ieškančių asmenų užimtumą, mažinti nedarbą, švelninti neigiamas jo pasekmes.

Darbo rinkos paslaugas nustato Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, jų teikimo sąlygas ir tvarką reglamentuoja Darbo rinkos paslaugų teikimo sąlygų ir tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. A1-394, (toliau – Darbo rinkos paslaugų aprašas) ir Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašas, patvirtintas Užimtumo tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-163 (toliau – Paslaugų teikimo tvarka).

Užimtumo įstatymas numato šias Užimtumo tarnybos darbo ieškantiems asmenims teikiamas darbo rinkos paslaugas:

- *darbo ieškančių asmenų registravimas*. Paslaugos tikslas – suteikti darbo ieškančiam asmeniui bedarbio ar kitą Užimtumo įstatymo 22 straipsnio 4 dalyje nurodytą statusą;

- *informavimas*. Paslaugos tikslas – padėti darbo ieškantiems asmenims susirasti darbą ar įgyti paklausią darbo rinkoje kvalifikaciją ar kompetencijas, reikalingas įsidarbinti;

- *konsultavimas*. Paslaugos tikslas – padidinti darbo ieškančių asmenų motyvaciją įsidarbinti ar mokytis, patarti dėl darbo keitimo, padėti jiems pasirinkti profesiją ar planuoti karjerą, atsižvelgiant į asmenines savybes ir darbo rinkos poreikius;

- *įsidarbinimo galimybių vertinimas*. Paslaugos tikslas – nustatyti ir parinkti darbo ieškantiems asmenims tas darbo rinkos paslaugas ir (ar) aktyvios darbo rinkos politikos priemones, kurios yra tinkamos tam darbo ieškančiam asmeniui atsižvelgiant į jo turimą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, darbo patirtį, nedarbo laikotarpį, sveikatos būklę ir kitas aplinkybes, kurios daro įtaką darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybėms;

- *tarpininkavimas įdarbinant*. Paslaugos tikslas – padėti darbo ieškantiems asmenims susirasti tinkamą darbą, o darbdaviams – tinkamų darbuotojų;

- *individualios užimtumo veiklos planavimas*. Paslaugos tikslas – Užimtumo tarnyboje įsiregistravusiems asmenims sudaryti individualius užimtumo veiklos planus, kuriuose nurodomi bedarbio ir Užimtumo tarnybos įsipareigojimai dėl darbo rinkos paslaugų bedarbiui teikimo, aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir užimtumo didinimo programų įgyvendinimo bei bedarbio atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką ir veiklos pagal paslaugų kvitus teikiant žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas, tvarka;

- *įdarbinimas su pagalba*. Paslaugos tikslas – bedarbiams, kurie yra darbingo amžiaus neįgalieji, suteikti individualią pagalbą įsidarbinti ir (ar) įsitvirtinti darbo vietoje.

Nors Užimtumo įstatymas nustato 7 darbo rinkos paslaugas ir jų tikslus, o Darbo rinkos paslaugų aprašas numato konkrečių priemonių taikymą atskiriems darbo ieškantiems asmenims (*detaali informacija apie atskiriems darbo ieškantiems asmenims taikomas darbo rinkos priemones pateikiama 1 lentelėje*), iš esmės Užimtumo tarnybos teikiamos darbo rinkos paslaugos³ yra kompleksiskai veikiančios ir visą įdarbinimo procesą apimančios procedūros, kurių atskirai Užimtumo tarnyboje registruotas darbo ieškantis asmuo negali nei užsisakyti, nei atsisakyti⁴.

Didžioji dalis darbo rinkos paslaugų grindžiama darbo ieškančio asmens pareigomis ir atsakomybe už netinkamą pareigų vykdymą⁵, dėl kurios vertinimo sprendimus daugeliu atvejų inicijuoja ir (ar) priima darbo ieškantį asmenį aptarnaujantis Užimtumo tarnybos darbuotojas (*priskirtas įdarbinimo konsultantas*). Ši aplinkybė didina Užimtumo tarnybos darbuotojų vaidmenį darbo rinkos paslaugų teikimo srityje, o tai laikytina veiksniu, kuriančiu palankias sąlygas galimoms korupcinėms apraiškoms pasireikšti. Todėl atliekant analizę daugiausia dėmesio buvo skirta darbo rinkos paslaugų teikimo procedūrų ir (ar) veiksnių formalizavimui ir kontrolei.

1 lentelė

Darbo rinkos paslauga	Asmenys, kuriems paslauga teikiama					
	UT registruoti bedarbiai ⁶	UT neregistruoti asmenys	Pareigūnai ir kariai ⁷	Tarnybą baigiantys	Užsieniečiai ⁹	Bedarbiai, kurie yra darbingo

³ Išskyrus informavimo ir konsultavimo paslaugas, teikiamas Darbo rinkos paslaugų aprašo 3.3, 3.4 ir 3.5 papunkčiuose nurodytiems asmenims.

⁴ Išskyrus atvejus kai darbo ieškantis asmuo pateikia prašymą dėl statuso pakeitimo ar išregistravimo iš Užimtumo tarnybos.

⁵ Darbo ieškančio asmens atmintinė, patvirtinta Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019-04-01 įsakymu Nr. V-163 „Dėl paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁶ Užimtumo įstatymo 22 straipsnio 1 dalis nurodo, kad bedarbis yra asmuo, kuris atitinka visas šias sąlygas:

- 1) nedirba pagal darbo sutartį ar nėra darbo santykiams prilygintų teisinių santykių subjektas;
- 2) nėra savarankiškai dirbantis asmuo, išskyrus asmenį, vykdančią šio įstatymo 5 straipsnio 3 punkte nurodytą veiklą pagal paslaugų kvitus teikiant žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas, asmenį, kuris yra užimtas šio įstatymo 7 straipsnio 3–7 punktuose nurodytomis veiklomis, asmenį, kuris yra individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos, kuri laikinai nevykdo veiklos ir apie tai yra informavusi mokesčių administratorių centrinio mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka, savininkas arba mažosios bendrijos narys ar tikrosios ūkinės bendrijos, ar komandinės ūkinės bendrijos tikrasis narys arba Juridinių asmenų registre suteiktą likviduojamos ar bankrutuojančios individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos statusą turinčios individualios įmonės savininkas ar mažosios bendrijos narys, ar tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos tikrasis narys, ir asmenį, vykdančią individualią žemės ūkio veiklą, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokesčių laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. yra mažesnis už 4 ekonominio dydžio vienetus;
- 3) yra asmuo nuo 16 metų iki Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyto senatvės pensijos amžiaus;
- 4) yra asmuo, pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą galintis būti darbuotoju;
- 5) nesimoko pagal bendrojo ugdymo programas, išskyrus asmenis, kurie mokosi pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas;
- 6) tiek savarankiškai, tiek naudodamasis Užimtumo tarnybos teikiamomis darbo rinkos paslaugomis ieško darbo Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

⁷ Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą bei pareigūnų ir karių valstybinės netekto darbingumo pensijos gavėjams ne ilgiau kaip 2 metus nuo jų išleidimo į pensiją ar atsargą dienos.

⁹ užsieniečiams, kuriems Užimtumo įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 57 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytais pagrindais išduoti leidimai dirbti Lietuvos Respublikoje sezoninį darbą.

	ir kiti asmenys			pareigūnai ir kariai ⁸		amžiaus neįgalieji ¹⁰
Registravimas UT	+		+			+
Informavimas	+	+	+	+		+
Konsultavimas	+	+	+	+	+	+
Tarpininkavimas įdarbinant	+		+			+
Įsidarbinimo galimybių vertinimas	+		+			+
Individualios užimtumo veiklos planavimas	+		+			+
Įdarbinimas su pagalba						+

Išnagrinėjus Užimtumo tarnybos teikiamas darbo rinkos paslaugas, jų teisinį reglamentavimą ir taikomą darbo praktiką, nustatyta, kad darbo rinkos paslaugų teikimo srityje egzistuoja korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybė dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

2.1. Visuomenei nepateikiama tiksliai informacija apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą.

Antikorupciniu požiūriu analizuojant bet kokią viešąją paslaugą, vertinamas visuomenei pateikiamos informacijos apie jos teikimą aiškumas ir išsamumas. Palyginus Užimtumo tarnybos viešai skelbiamą informaciją apie darbo ieškančių asmenų registravimo Užimtumo tarnyboje paslaugą su egzistuojančia praktika, nustatyta, kad šios paslaugos teikimas sudaro regimybę, jog atskiri Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo padaliniai turi galias individualiai nusistatyti kai kurias registravimo paslaugos teikimo aplinkybes, o tai laikytina korupcijos rizikos veiksniu. Manome, jog toliau minimos su darbo ieškančio asmens registravimo paslaugos teikimu susijusios aplinkybės (*neviešinama informacija apie kai kurių UT klientų aptarnavimo padalinių faktiškai aptarnaujamą teritorijas ir suteiktus įgaliojimus paslaugas teikti tik tam tirai asmenų grupei*) gali sudaryti palankias sąlygas korupcijai rasti, nes šių aplinkybių visuma neužtikrina darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimo aiškumo ir sudaro sąlygas kilti abejonėms dėl galimai nevienodos kokybės paslaugų teikimo atskiroms asmenų grupėms. Tai yra:

2.1.1. Pagal Darbo rinkos paslaugų aprašo 14 punktą, darbo ieškantis asmuo turi registruotis tame Užimtumo tarnybos teritoriniame padalinyje, kurio aptarnaujamoje teritorijoje jis gyvena. Užimtumo tarnybos teritorinių klientų aptarnavimo padalinių aptarnaujamas teritorijas (savivaldybes)

⁸ Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 1 straipsnyje nurodytiems asmenims, kuriems iki minėtame įstatyme nustatytos teisės gauti pareigūnų ir karių valstybinę pensiją liko ne daugiau kaip 12 mėnesių.

¹⁰ Užimtumo įstatymo 25 straipsnio 1, 2 ir 3 punktuose nurodyti asmenys.

nustato Klientų aptarnavimo skyrių nuostatai¹¹. Tačiau praktikoje iš 73 Užimtumo tarnybos tinklalapyje nurodytų klientų aptarnavimo skyrių¹² net 22 Užimtumo tarnybos teritoriniai padaliniai (nuotoliniai klientų aptarnavimo centrai/klientų aptarnavimo skyriai¹³) neviešina savo nuostatų, ar kitaip aiškiai nepateikia informacijos apie vykdomą veiklą ir aptarnaujamą teritoriją. Be to, kai kurių Klientų aptarnavimo skyrių aptarnavimo teritorija apima ne savivaldybę, bet atskiras savivaldybės seniūnijas ir informacija apie tai viešai neskelbiama.

Pavyzdys. Užimtumo tarnybos interneto svetainės skyrelyje *Klientų aptarnavimo skyrių kontaktai* nurodomas *Kauno klientų aptarnavimo skyrius*, vykdamas veiklą adresu E. Ožeškienės g.37, Kaune. Tačiau faktiškai šiuo adresu veiklą vykdo *Kauno miesto skyrius*, kuris aptarnauja Kauno miesto savivaldybės gyventojus ir turi 3 skyrius (Kauno miesto 1-asis skyrius, Kauno miesto 2-asis skyrius ir Kauno miesto 3-asis skyrius) ir *Kauno rajono skyrius*, kuris organizuoja ir užtikrina paslaugų teikimą Kauno rajono savivaldybėje. Ir nors visų 3 Kauno miesto skyrių nuostatuose nurodoma, kad jie veiklą vykdo Kauno miesto savivaldybėje, tačiau faktiškai Kauno miesto 1-sis skyrius paslaugas teikia 5 Kauno miesto savivaldybės seniūnijoms (*Šilainių, Dainavos, Aleksoto, Panemunės ir Eiguliu*), Kauno miesto 2-asis skyrius – 6 Kauno miesto savivaldybės seniūnijoms (*Centro, Gričiupio, Petrašiūnų, Šančių, Vilijampolės ir Žaliakalnio*), o Kauno miesto 3-asis skyrius – visai Kauno miesto savivaldybei (*organizuoja aktyvių darbo rinkos paslaugų teikimą*).

2.1.2. Užimtumo tarnybos direktoriaus 2018-04-30 įsakymu Nr. V-182 patvirtinti Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyrių nuostatai įtvirtina identišką 60 – ties Užimtumo tarnybos Klientų aptarnavimo skyrių¹⁴ vykdomą veiklą (atliekamas funkcijas). Tačiau pagal jau ne vienerius metus nusistovėjusią neformalią praktiką, vieni Klientų aptarnavimo skyriai vykdo į darbo ieškančius

¹¹ Užimtumo tarnybos Klientų aptarnavimo departamentų Klientų aptarnavimo skyrių nuostatai, patvirtinti Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018-04-30 įsakymu Nr. V-182.

¹² <https://uzt.lt/struktura-ir-kontaktai-2/kontaktai/>

¹³ Ventos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Ventos g.38-1, Venta; Ariogalos klientų aptarnavimo centras, Vytauto g. 103, Ariogala; Elektrėnų nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Elektrinės g.8-2, Elektrėnai; Jiezno klientų aptarnavimo centras, J. Basanavičiaus g.1, Jieznas; Jonišio klientų aptarnavimo skyrius, Tilto g. 2, Žagarė; Maišiagalos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Algirdo g.4, Maišiagala; Kalvarijos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Laisvės g.14, Kalvarija; Kazlų Rūdos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Vytauto g.45, Kazlų Rūda; Nemenčinės nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Švenčionių g. 11, Nemenčinė; Pabradės nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Arnionių g.60, Pabradė; Pagėgių nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Vilniaus g. 12, Pagėgiai; Kybartų nuotolinis klientų aptarnavimo centras, J. Basanavičiaus g. 54A, Kybartai; Linkuvos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, J. Pakalnio g. 1A, Linkuva; Krekenavos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Birutės a. 6, Krekenava; Joniškėlio nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Vytauto a.16, Joniškėlis; Plungės klientų aptarnavimo centras, Oginskių g. 10, Rietavas; Baisiagalos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Mokyklos g.4, Baisiagala; Ruklos klientų aptarnavimo centras, Karaliaus Mindaugo g.7, Rukla; Skaudvilės nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Upynos g. 3, Skaudvilė; Tytuvėnų klientų aptarnavimo skyrius, J. Basanavičiaus g. 2 Tytuvėnai; Gruzdžių nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Šiaulių g. 3, Gruzdžiai ir Švenčionių klientų aptarnavimo skyrius, Lauko g. 41, Švenčionėliai.

¹⁴ Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės, Vilniaus m 1-ojo, Vilniaus m. 2-ojo, Vilniaus m. 3-ojo, Vilniaus m. 4-ojo, Vilniaus m. 5-ojo, Vilniaus m. 6-ojo, Vilniaus rajono, Alytaus, Druskininkų, Jonavos, Kaišiadorių, Kauno m. 1-ojo, Kauno m. 2-ojo, Kauno m. 3-ojo, Kauno rajono, Lazdijų, Marijampolės, Prienų, Šakių, Varėnos, Vilkaviškio, Gargždų, Jurbarko, Klaipėdos m. 1-ojo, Klaipėdos m. 2-ojo, Kretingos, Palangos, Plungės, Skuodo, Šilalės, Šilutės, Tauragės, Akmenės, Jonišio, Kėdainių, Kelmės, Mažeikių, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių, Šiaulių m. 1-ojo, Šiaulių m. 2-ojo, Telšių, Anykščių, Biržų, Ignalinos, Kupiškio, Molėtų, Panevėžio m. 1-ojo, Panevėžio m. 2-ojo, Pasvalio, Rokiškio, Utenos, Visagino ir Zarasų skyrių.

asmenis orientuotą veiklą, kiti – į darbuotojų ieškančius asmenis (darbdavius), o informacijos apie tai, taip pat neviešina (*į atskirus Užimtumo tarnybos padalinius besikreipiantys asmenys apie tai sužino tik kreipimosi metu*).

Pavyzdys. Panevėžio miesto 1-asis skyrius paslaugas teikia darbo ieškantiems asmenims (registruoja darbo ieškančius asmenis), o Panevėžio 2-asis skyrius – darbuotojų ieškantiems asmenims (registruoja darbdavius). Ir kadangi informacija apie tokį veiklos pasiskirstymą nėra viešinama, akivaizdu, kad darbo ieškančiam asmeniui yra neaišku kuriame Klientų aptarnavimo skyriuje jis turi registruotis.

Be to, Užimtumo tarnyba taiko viešai neskelbiamą praktiką - atskirai registruoja: darbo ieškančius asmenis iki 29 metų; asmenis, turinčius negalią; buvusius pareigūnus ir karius bei asmenis, nukentėjusius nuo prekybos žmonėmis. Pavyzdžiui, asmenys iki 29 metų registruojami Jaunimo užimtumo centruose arba pas atskirus Užimtumo tarnybos darbuotojus (*apie tai asmuo sužino tik registracijos metu*), Vilniaus mieste gyvenantys negalią turintys asmenys – Vilniaus miesto 6-ajame skyriuje ir t.t.

Atsižvelgiant į išdėstytą, darytina išvada, kad Užimtumo tarnybai visuomenei nepateikiant tikslios informacijos apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą, tampa neužtikrintas šios paslaugos teikimo aiškumas, atsiranda sąlygos netolygiam Užimtumo tarnybos atskirų padalinių darbo krūviui ir veiklos kaštams bei ir galimybei darbo ieškančiam asmeniui dėl įvairių priežasčių/motyvų kreiptis ne į tą Užimtumo tarnybos teritorinį padalinį, kuris jam priklauso pagal gyvenamą vietą, bet į kitą, jo pageidaujamą, o tai laikytina korupcijos rizikos veiksmu.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti aiškų ir skaidrų darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Interneto svetainėje nurodyti visą visuomenei aktualią informaciją apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą.

2.2. Nereglamentuotos įdarbinimo konsultanto priskyrimo/keitimo konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui procedūros.

Analizės metu nustatyta, kad Užimtumo tarnyboje nėra reglamentuota įdarbinimo konsultanto priskyrimo konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui procedūra, o atskiri Klientų aptarnavimo skyriai šios procedūros atžvilgiu taiko skirtingas, nereglamentuotas praktikas.

Pavyzdys. Alytaus skyriuje įdarbinimo konsultantus konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui dažniausiai priskiria konsultantė, principiniais klausimais pasitarusi su skyriaus vedėja¹⁵; Prienų skyriuje – „Internetu besikreipiantys asmenys priskiriami vienam ar kitam konsultantui. Todėl telefonu ar gyvai registruotis nauji asmenys nukreipiami kitiems konsultantams, stebint naujai besiregistruojančių klientų srautų pasiskirstymą kiekvienam konsultantui ir bendrą kiekvieno

¹⁵ Alytaus skyriaus vedėjos 2021-06-03 paaiškinimas.

įdarbinimo konsultanto klientų skaičių“¹⁶, o Vilkaviškio ir Kauno miesto 1-ajame skyriuose įdarbinimo konsultantai parenkami skyriuose „nusistovėjusiu“, tačiau nereglamentuotu (*jokiamė teisės akte neįtvirtintu*) rotacijos principu.

Analizės atlikimo metu kai kurie Klientų aptarnavimo skyriai nurodė, kad:

- registruojant asmenis Užimtumo tarnyboje kartais atsižvelgia į asmenų pageidavimus dėl konkretaus įdarbinimo konsultanto priskyrimo¹⁷;

- priskirdami įdarbinimo konsultantą darbo ieškančiam asmeniui, siekia užtikrinti, kad asmeniui kiekvieną kartą registruojantis Užimtumo tarnyboje būtų priskiriami skirtingi įdarbinimo konsultantai¹⁸;

- taiko Užimtumo tarnyboje nereglamentuotą praktiką - darbo ieškančio asmens prašymu keičia įdarbinimo konsultantą¹⁹.

Manome, jog atskirų Klientų aptarnavimo skyrių taikoma praktika, kuomet darbo ieškančiam asmeniui priskiriant įdarbinimo konsultantą yra atsižvelgiama į asmenų prašymus dėl konkretaus įdarbinimo konsultanto priskyrimo/pakeitimo sudaro palankias sąlygas rasti situacijoms, kai darbo ieškančią asmenį ne vienerius metus gali aptarnauti tas pats Užimtumo tarnybos darbuotojas ir tarp jų atsiradę ilgalaikiai santykiai gali darbo ieškančio asmens atžvilgiu suformuoti šališkus įdarbinimo konsultanto sprendimus, pavyzdžiui, įdarbinimo konsultantas gali nereikalauti tokį asmenį visa apimtimi vykdyti bedarbio pareigų, už jų nevykdymą nesiimti jokių priemonių, neteikti tinkamo darbo pasiūlymo ir t.t.

Svarbu pažymėti, kad Užimtumo tarnyboje nėra reglamentuota ir įdarbinimo konsultanto keitimo ar pavadavimo procedūra, kuomet asmenį aptarnaujantis įdarbinimo konsultantas išeina iš darbo, suseraga, atostogauja ir pan., o darbo ieškančio asmens registracinėje kortelėje pateikiama informacija neleidžia identifikuoti įdarbinimo konsultantų keitimo pagrindo.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti vienodą ir aiškią įdarbinimo konsultanto priskyrimo/keitimo konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui praktiką visuose Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyriuose, siūlome Užimtumo tarnybai:

1. Įdarbinimo konsultanto priskyrimo darbo ieškančiam asmeniui procedūroje taikyti rotacijos principą.

2. Nustatyti įdarbinimo konsultantų keitimo/pavadavimo tvarką.

2.3. Esamas reglamentavimas nėra tiek išsamus, o vidaus kontrolės priemonės tiek veiksmingos, kad užtikrintų aiškią ir vienodą darbo rinkos paslaugų teikimo praktiką visuose

¹⁶ Prienų skyriaus vedėjos 2021-06-04 paaiškinimas.

¹⁷ Kauno miesto 1-asis ir Alytaus skyriai.

¹⁸ Vilkaviškio skyrius.

¹⁹ Kauno miesto 1-asis ir Prienų skyriai.

Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyriuose ir apribotų įdarbinimo konsultantų diskrecijos teisės.

Analizės metu nustatyta, kad esamas teisinis reglamentavimas nepakankamai aiškiai ir detalčiai apibrėžia daugelio darbo rinkos paslaugų teikimo procedūras ir dėl to suformuoja nereglamentuotą įdarbinimo konsultanto diskreciją priimti sprendimus, susijusius su darbu ieškančio asmens nauda ir (ar) daryti įtaką darbo ieškančio asmens sprendimams. Tai yra:

2.3.1. Sprendimus dėl bedarbio statusą turinčių asmenų informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant paslaugų teikimo būdo Užimtumo tarnybos darbuotojai priima savo nuožiūra.

Darbų rinkos paslaugų aprašo 11 punktą nurodo, kad informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant paslaugos teikiamos individualiai ar grupėms, tiesiogiai ar nuotoliniu būdu. Tačiau praktikoje informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant paslaugų teikimo būdą (tiesiogiai ar nuotoliniu būdu) pasirenka darbo ieškantis asmuo, o, ar šios paslaugos jam bus teikiamos individualiai ar grupėmis, iš esmės nusprendžia įdarbinimo konsultantas savo nuožiūra, nes kriterijai, kurių pagalba įdarbinimo konsultantas turėtų priimti sprendimą dėl minėtų paslaugų teikimo būdo nustatymo yra tiesiog nenustatyti.

Atsižvelgiant į tai, kad informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo įdarbinant paslaugos Užimtumo tarnyboje registruotam bedarbiui gali būti teikiamos neribotą skaičių kartų, Užimtumo tarnyba viešojoje erdvėje nepateikia informacijos apie šių paslaugų teikimą grupėms (*nenurodo tikslinių grupių, užsiėmimo grafiku, temų ir pan.*), minėtas paslaugas gali teikti ne tik Užimtumo tarnybos darbuotojai, bet ir jos partneriai (*su kuriais Užimtumo tarnybos sudaryti bendradarbiavimo susitarimai laikomi konfidencialiais²⁰, o partneriai viešai neskelbiami*), atsiranda rizika, jog minėtų paslaugų teikimo poreikis gali būti įtakojamas ne darbo ieškančių asmenų individualių ar darbo rinkos poreikių, bet atskirų asmenų poreikių (*pvz., darbdavių, socialinių partnerių siekio įsisavinti ES skiriamas lėšas*), ar net Užimtumo tarnybos įdarbinimo konsultantėms nustatytų metinių veiklos užduočių (*konsultantams nustatomose metinėse užduotyse, nurodama kiek asmenų reikia nusiųsti į atskiras priemones, todėl siekdami šias užduotis įgyvendinti konsultantai gali teikti siūlymus dalyvauti priemonėse ir asmenims, neturintiems šių priemonių poreikio*).

Be to, minėtos aplinkybės drauge su aplinkybe, jog darbo ieškančiam asmeniui suteiktų darbo rinkos paslaugų faktą fiksuoja (dokumentuoja) jo įdarbinimo konsultantas, gali sudaryti sąlygas ir kitoms korupcinio pobūdžio apraiškoms, pavyzdžiui, Užimtumo tarnybos darbuotojai gali pasinaudoti galimybe teikti tikrovės neatspindinčią informaciją apie darbo ieškančiam asmeniui suteiktas paslaugas, nors tokios teiktos jam nebuvo.

²⁰ Bendradarbiavimo susitarimo forma patvirtinta Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. V-326.

Pasiūlymas. Siekiant sumažinti įdarbinimo konsultantų diskrecijos teisę priimant sprendimus dėl bedarbio statusą turinčių asmenų informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo paslaugų teikimo būdo nustatymo, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų nustatomas informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims būdas.

2.3.2. Užimtumo tarnybos darbuotojų netinkamai fiksuojama informacija apie darbo ieškančių asmenų dalyvavimą konsultavimo grupėms užsiėmimuose leidžia kilti abejonėms dėl faktinio paslaugos „konsultavimas grupėms“ suteikimo kai kuriems darbo ieškantiems asmenims.

Analizuojant atskirų konsultavimo grupėms užsiėmimuose dalyvavusių darbo ieškančių asmenų registracines korteles, nustatyta, kad priemonė „konsultavimas grupėms“ buvo numatyta ne visų asmenų individualios užimtumo veiklos planuose, dažnai siūlymo dalyvauti konsultavimo grupėms užsiėmimuose data sutapo su užsiėmimo data, o kai kurių asmenų registracinių kortelių dalyje „Apsilankymo kortelės“, kuriose yra privaloma nurodyti visus darbo ieškančio asmens apsilankymus, informacija apie dalyvavimą konkrečiame konsultavimo grupėms užsiėmime buvo nepateikiama. Šios aplinkybės leido kilti abejonėms dėl faktinio kai kurių užsiėmimų įvykdymo ar atskirų asmenų dalyvavimo konkrečiame užsiėmime.

Pavyzdžiai:

- Alytaus skyriaus 2019 m. birželio 28 d. ir 2019 m. rugsėjo 26 d. organizuotuose konsultavimo grupėms užsiėmimuose (*atitinkamai „Darbo paieškos būdai“ ir „Įsidarbinimo dokumentų rengimas“*) visų juose dalyvavusių asmenų siūlymo dalyvauti užsiėmimuose data sutapo su užsiėmimo data, o asmenų registracinių kortelių dalyje „Apsilankymo kortelės“ informacija apie dalyvavimą minėtuose užsiėmimuose nepateikiama.

- Kauno m. 1-ojo skyriaus 2019 m. birželio 20 d. organizuotame užsiėmime „Mano karjera“ dalyvavo 9 asmenys, iš kurių 2 asmenų individualiuose užimtumo veiklos planuose ši priemonė nebuvo numatyta, 7 asmenų individualiuose užimtumo planuose nurodyta kita priemonės data (2019-06-18), o visų asmenų registracinėse kortelėse siūlymo dalyvauti užsiėmime įrašas suformuotas užsiėmimo dieną bei nėra informacijos apie dalyvavimą minėtame užsiėmime „Apsilankymo kortelės“ dalyje.

- Vilkaviškio skyriaus 2019 m. gegužės 29 d. organizuotame užsiėmime „Mano pasiekimų aplankas“ dalyvavo 7 asmenys. Visų šio užsiėmimo dalyvių individualiuose užimtumo veiklos planuose minėtas užsiėmimas kaip atskira priemonė buvo numatytas ir registracinių kortelių dalyje „Apsilankymo kortelės“ buvo pateikta informacija apie asmenų dalyvavimą šiame užsiėmime, tačiau visų dalyvių siūlymai dalyvauti šiame užsiėmime buvo sukurti užsiėmimo dieną.

- Užimtumo tarnybos informacinės sistemos „eDBirža“ duomenimis, 2019 m. spalio 3 d E. P. ir D. T. dalyvavo Prienų skyriaus organizuotame užsiėmime „Įsidarbinimo dokumentų rengimas“,

tačiau minėtų asmenų registracinių kortelių (atitinkamai Nr. 691482868 ir Nr.691519122) duomenimis šis užsiėmimas kaip priemonė nebuvo įtraukta į asmenų individualios užimtumo veiklos planus bei nėra informacijos apie dalyvavimą šiame užsiėmime registracinės kortelės dalyje „Apsilankymo kortelės“.

- J.M. (registracinės kortelės Nr. 690683759) dalyvavimas 2019 m. gruodžio 19 d. Prienų skyriaus organizuotame užsiėmime „Pasirengimas ir dalyvavimas darbo pokalbyje“ nebuvo įtrauktas į jos individualų veiklos užimtumo planą, apie dalyvavimą užsiėmime nėra informacijos registracinės kortelės dalyje „Apsilankymo kortelės“, o siūlymas dalyvauti šiame užsiėmime registracinėje kortelėje suformuotas užsiėmimo dieną, tačiau praėjus 3 valandoms po užsiėmimo (*užsiėmimas vyko 11-12 val., siūlymo įrašas sukurtas – 15 val.*).

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti skaidresnį priemonės „konsultavimas grupėms“ teikimą, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Priemonės „konsultavimas grupėms“ įgyvendinimo stebėsenos kontrolės srityje numatyti papildomas kontrolės priemonės (pvz. esamame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias asmenis, dalyvaujančius priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose, dalyvavimo užsiėmimuose faktą patvirtinti pasirašytinai; atlikti periodinius darbo ieškančio asmens registracinėje kortelėje įdarbinimo konsultantų atliktų stebėsenos įrašų tikrinimus ir pan.).

2.3.3. Neužtikrinamas tinkamas priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose dalyvaujančių asmenų informavimas apie galimybę gauti kelionės išlaidų kompensaciją ar jos atsisakyti.

Pagal esamą reglamentavimą²¹ konsultavimo grupėse užsiėmimuose dalyvaujantiems bedarbio statusą turintiems asmenims gali būti kompensuojamos kelionės išlaidos. Asmuo siekiantis pasinaudoti šia kompensacija (*parama judumui*) ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo dalyvavimo konsultavimo grupėms užsiėmimuose pabaigos datos turi kreiptis į Užimtumo tarnybą, kuri nustačiusi, kad jo registracijos Užimtumo tarnyboje metu nurodyta gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje gyvenamojoje vietovėje, kurioje yra konsultavimo grupėms užsiėmimų vieta, priima sprendimą skirti paramą judumui arba jos neskirti. Užimtumo tarnybos teigimu²² „*Paramos judumui išlaidos kompensuojamos pagal asmens prašymą. Jei nėra pateikto prašymo – negali būti priimtas joks sprendimas...*“ Pastebime, kad Užimtumo tarnybos paminėta aplinkybė (teiginys) gali neužtikrinti tinkamo paramos judumui skyrimo, nes asmuo, turintis teisę pasinaudoti kelionės išlaidų kompensacija, gali būti neinformuotas apie tai, kad ja gali pasinaudoti, ar tiesiog nežinoti, kad norėdamas pasinaudoti parama judumui, turi per 3 darbo dienas nuo dalyvavimo konsultavimo

²¹ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017-06-30 įsakymas Nr. A1-348 „Dėl užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarko aprašo patvirtinimo“ ir Užimtumo tarnybos direktoriaus 2019-04-01 įsakymas Nr. V-163 „Dėl paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²² Alytaus skyriaus vedėjos 2021-06-03 paaiškinimas.

grupėms užsiėmimuose pabaigos pateikti prašymą Užimtumo tarnybai. Todėl manome, jog būtų tikslinga esamame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias informuoti asmenį apie teisę gauti kompensaciją ir užsiėmimuose dalyvaujančiam ir teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją turinčiam asmeniui sudaryti galimybę raštu atsisakyti priklausančios kelionės išlaidų kompensacijos.

Išanalizavus 8 atsitiktinės atrankos būdu pasirinktus konsultavimo grupėms užsiėmimus, nustatyta, kad dėl neaiškių aplinkybių (*nenoro, ar nežinojimo*) iš 34 asmenų, turėjusių teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją, ją gavo 10. Tai yra:

1. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Prienų skyriaus 2019 m. birželio 27 d. organizuotame užsiėmime „Pasirengimas ir dalyvavimas darbo pokalbyje“ galėjo gauti 10 užsiėmimo dalyvių, bet gavo tik 2;

2. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Prienų skyriaus 2019 m. spalio 3 d. organizuotame užsiėmime „Isidarbinimo dokumentų rengimas“ galėjo gauti 7 užsiėmimo dalyviai, bet nei vienas negavo;

3. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Alytaus skyriaus 2019 m. lapkričio 20 d. organizuotame užsiėmime „Darbo paieškos būdai“ galėjo gauti 4 užsiėmimo dalyviai, bet nei vienas negavo.

4. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Alytaus skyriaus 2019 m. spalio 17 d. organizuotame užsiėmime „Mano pasiekimų aplankas“ galėjo gauti 3 dalyviai, bet gavo 1;

5. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Vilkaviškio skyriaus 2019 m. gegužės 29 d. organizuotame užsiėmime „Mano pasiekimų aplankas“ galėjo gauti 7 užsiėmimo dalyviai, visi 7 ją ir gavo;

6. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Vilkaviškio skyriaus 2019 m. gegužės 14 d. organizuotame užsiėmime „Aš galiu“ galėjo gauti 2 užsiėmimo dalyviai, bet abu negavo;

7. Kelionės išlaidų kompensacija už dalyvavimą Kauno skyriaus 2019 m. rugpjūčio 20 d. organizuotame užsiėmime „Mano karjera“ nepriklausė nei vienam užsiėmimo dalyviui ir nei vienam ji nebuvo skirta;

8. Kelionės išlaidų kompensaciją už dalyvavimą Kauno skyriaus 2019 m. rugsėjo 24 d. organizuotame užsiėmime „Konsultavimas grupėms (VMI ir Sodra)“ galėjo gauti 1 užsiėmimo dalyvis bet jos negavo.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos judumui skyrimą priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose dalyvaujantiems asmenims, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Esamame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias informuoti priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose dalyvaujantį asmenį apie teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją bei nuostatas, numatančias galimybę asmenims, turintiems teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją, raštu jos atsisakyti.

2.3.4. Įdarbinimo konsultantams suteikta plati diskrecija priimant sprendimus dėl darbo ieškančio asmens atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką.

Paslaugų teikimo tvarkos 2 priedas „Darbo ieškančio asmens atmintinė“ įtvirtina bedarbio pareigą - *ieškoti darbo savarankiškai ir aktyviai*, o apie paieškos rezultatus informuoti aptarnaujantį įdarbinimo specialistą. Savarankišką darbo paiešką bedarbio statusą turintys asmenys turi vykdyti nuolat, ji turi būti numatoma darbo ieškančio asmens individualiame užimtumo veiklos plane (toliau – IUVP). Darbo ieškančiam asmeniui nevykdant savarankiškos darbo paieškos taip, kaip tai numatyta IUVP bei daugiau negu vieną kartą pažeidus nustatytą atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką tvarką, bedarbio statusas panaikinamas²³.

Nors Paslaugų teikimo tvarkos 41 straipsnis ir įtvirtina nuostatą, jog darbo paieškos būdai, metodai ir net atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką periodiškumas²⁴ yra įdarbinimo konsultanto ir darbo ieškančio asmens susitarimo reikalas, tačiau Paslaugų teikimo tvarkos 43 ir 44 punktai įpareigoja įdarbinimo konsultantą tariantis su darbo ieškančiu asmeniu dėl darbo paieškos veiksmų – atsižvelgti į darbo paklausą, vietos darbdavių kiekį ir jų poreikius, o tariantis dėl atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką termino – į įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatus ir į gebėjimą vykdyti darbo paiešką. Atkreipiame dėmesį, kad esamas reglamentavimas nenustato jokių minėtų „atsižvelgimų“ kriterijų ir kaip šie „atsižvelgimai“ gali kisti įdarbinimo konsultantui tariantis su darbo ieškančiu asmeniu. Tokiu būdu praktiniame minėtų nuostatų vykdyme, įdarbinimo konsultantui suteikiama diskrecija, sudaranti sąlygas šališkų sprendimų priėmimui. Tai yra, įdarbinimo konsultantas gali pats nuspręsti kaip nustatydamas konkrečius darbo paieškos veiksmus, jis atsižvelgs į darbo paklausą, vietos darbdavių kiekį ir jų poreikius, o nustatydamas atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką terminus, įvertins darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatus ir gebėjimą vykdyti darbo paiešką.

Pasiūlymas. Siekiant sumažinti įdarbinimo konsultanto diskreciją priimant sprendimus dėl darbo ieškančio asmens atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Nustatyti aiškius darbo ieškančių asmenų savarankiškos darbo paieškos būdus/metodus ir konkretų atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką periodiškumą.

2.3.5. Esamas reglamentavimas nesudaro sąlygų leidžiančių patikrinti įdarbinimo konsultanto atliktą darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimą.

Paslaugų teikimo tvarkos 47 punktas įdarbinimo konsultantui suteikia teisę darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimą atlikti 3 pasirinktiniais būdais: atsitiktinės atrankos būdu patikrinant, ar savarankiškos darbo paieškos ataskaitoje nurodyti įvykdyti veiksmai buvo atlikti; išsiaiškinant nesėkmingos darbo paieškos priežastis ir darbo ieškančiam asmeniui

²³ Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo 48 punktas.

²⁴ Pagal Paslaugų teikimo darbo ieškantiems tvarkos aprašo 44 punktą, atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką terminas – ne rečiau kaip kas 3 mėn.

teikiant pasiūlymus darbo paieškos tobulinimui, tačiau esamas reglamentavimas nenustato aiškaus šio vertinimo rezultatų dokumentavimo ir tokiu būdu nesukuria vidaus kontrolės priemonių, leidžiančių patikrinti įdarbinimo konsultanto atliktą darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimą.

Nagrinėjant praktinį minėtų Paslaugų teikimo tvarkos nuostatų vykdymą, buvo vertinta 40 atsitiktinės atrankos būdu pasirinktų bedarbio statusą turinčių asmenų registracinėse kortelėse pateikta informacija, iš kurios nustatyta, kad: savarankiška darbo paieška kaip darbo paieškos priemonė nebuvo įtraukta į 11 asmenų IVUP; numatomas labai skirtingas savarankiško darbo paieškos rezultatų vertinimo periodiškumas (*1 kartas per mėnesį, 1, 2, 3, 4, 6 ir 8 kartas per metus*); įdarbinimo konsultantai pateikdami informaciją apie 9 asmenų atžvilgiu vykdytą savarankiško darbo paieškos vertinimą neįvardino jokių vertinimo rezultatų, o tiesiog nurodė - „Priemonė P2403-savarankiška darbo paieška (internetas, spauda, atviro informavimo zonos ir pan.)“; 2 darbo ieškantys asmenys visai nevykdė IUVP numatytos savarankiškos darbo paieškos, o 7 asmenys ją įvykdė ne visa numatyta apimtimi, tačiau Užimtumo tarnybos darbuotojai dėl to jokių veiksmų (raginimų, bedarbio statuso panaikinimo procedūros iniciavimo ir pan.) nesiėmė.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti įdarbinimo konsultantų atliekamo darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimo objektyvumą, siūlome Užimtumo tarnybai:

-Numatyti papildomas kontrolės priemones savarankiškos darbo paieškos stebėsenos vertinimui.

2.3.6. Užimtumo tarnybos atliekamas darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimas sudaro sąlygas subjektyvaus vertinimo rizikai rasti.

Pagal esamą reglamentavimą, per 30 kalendorinių dienų nuo įsiregistravimo Užimtumo tarnyboje dienos darbo ieškančiam asmeniui turi būti atliktas jo įsidarbinimo galimybių vertinimas, kurio tikslas – nustatyti ir parinkti darbo ieškantiems asmenims tas darbo rinkos paslaugas ir (ar) aktyvios darbo rinkos politikos priemones, kurios yra tinkamos tam darbo ieškančiam asmeniui atsižvelgiant į jo turimą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, darbo patirtį, nedarbo laikotarpį, sveikatos būklę ir kitas aplinkybes, darančias įtaką darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybėms.

Paslaugos metu įdarbinimo konsultantas, pokalbio su darbo ieškančiu asmeniu metu, pildo 21 kriterijaus Įsidarbinimo galimybių vertinimo klausimyną²⁵, kuriame pažymi vertinamo asmens apibūdinimui tinkantį vertinimo kriterijų, įvertinant jį kaip dideles, vidutines ar ribotas įsidarbinimo galimybes.

Pastebime, kad Užimtumo tarnybos atliekamas darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimas turi trūkumų ir sudaro sąlygas subjektyvių interpretacijų rizikai rasti, kadangi:

²⁵ Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019-04-01 įsakymu Nr. V-163 patvirtinto Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo 6 priedas.

2.3.6.1. *Įsidarbinimo galimybių vertinimas yra nepakankamai objektyvus.* Darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybių vertinimas atliekamas pagal kriterijus, kurie skirstomi į svarbiausius²⁶, lemiamus (*t. y. dėl kurių darbo ieškančio asmens, kuris pagal svarbiausius kriterijus galėtų būti priskirtas prie didelių ar vidutinių įsidarbinimo galimybių grupių, įsidarbinimo galimybės mažėja*)²⁷ ir kitus veiksnius²⁸, tačiau visų šių kriterijų lyginamasis svoris yra vienodas (1), o kiekvienos įsidarbinimo galimybių grupės kriterijų žymas sumuoja sistema, neatsižvelgdama į tai, ar vertinimas buvo atliktas pagal visus 21 kriterijų (klausimus).

2.3.6.2. *Neužtikrina įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatų racionalumo.* Darbo ieškantis asmuo registruodamasis Užimtumo tarnyboje neretai išreiškia ne vieną, o kelias pageidaujamas profesijas. *Pavyzdžiui*, asmuo S. V. nurodė 3 pageidaujamas profesijas: nekvalifikuotas apdirbimo pramonės darbininkas; pamainos meistras, programuotojas; asmuo A.M. – fasuotojas, pakuotojas ir rūbininkas; asmuo B. T. – elektromonteris ir kiemsargis ir t.t., iš kurių išskiria vieną pagrindinę. Tačiau iš įsidarbinimo galimybių vertinimo reglamentavimo nėra aišku pagal kelias ir kurias profesijas jis turi būti atliekamas. Užimtumo tarnybos darbuotojų paaiškinimu įdarbinimo konsultantas atlieka pagrindinės asmens pageidaujamos profesijos vertinimą, kas mūsų manymu, neužtikrina įsidarbinimo galimybių vertinimo procedūros siekio tikslingai ir efektyviai įvertinti visas konkretaus asmens įsidarbinimo galimybes.

2.3.6.3. *Vertinimas labai priklauso nuo jį atliekančio asmens kompetencijos ir galimo suinteresuotumo.* Tai yra, įdarbinimo konsultantas, pildydamas Įsidarbinimo galimybių vertinimo klausimyną savo nuožiūra gali priimti sprendimą ir asmens nevertinti pagal jam jo nuomone neaktualius vertinimo kriterijus (klausimus). Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad to paties darbo ieškančio asmens atskirais laikotarpiais ar (ir) atskirų įdarbinimo konsultantų atliktų įsidarbinimo galimybių vertinimų rezultatai kai kuriais atvejais labai skiriasi ir tuo kelia abejones dėl teisingumo ir šališkumo.

Pavyzdžiui.

Eil. Nr.	Klientas	Vertinimo data	Nevertinti kriterijai	Nustatytos įsidarbinimo galimybės		
				Vidutinės	Didelės	Ribotos
1.	V. L.	2019-04-11	2	12	2	7
		2019-07-10	-	13	3	6
		2019-11-18	2,3,9	8	5	7
		2020-03-10	2	13	2	6

²⁶ profesija (kvalifikacija ir (ar) kompetencijos) ir jos paklausumas, atitikimas darbo rinkos poreikiams; darbo patirtis pagal turimą profesiją (kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas); pageidavimas dirbti pagal įgytą profesiją (kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas); pageidavimas dirbti pagal įgytą patirtį; pageidavimas dirbti nekvalifikuotą darbą; motyvacija dirbti ir įsidarbinimo poreikis.

²⁷ sunkumai dėl nuvykimo į darbą arba grįžimo iš darbo; sveikatos problemos; žalingi įpročiai; darbo ieškančio asmens nurodyti socialiniai veiksniai, turintys įtakos įsidarbinimui.

²⁸ planai užsiimti individualia veikla; laikotarpis, praėjęs po kvalifikacijos ir (ar) kompetencijos įgijimo; bendra darbo patirtis; darbo pertrauka; bendrieji gebėjimai, kompetencijos; socialiniai įgūdžiai; gebėjimas ieškoti darbo; pageidavimas įgyti kvalifikaciją; motyvacija savanoriauti; galimybė keisti gyvenamąją vietą.

2.	S. V.	2019-08-12	3	4	10	6
		2019-10-31	2,3,4,9,11,15	5	6	4
		2020-11-26	2,3,4,9,11	7	5	4
3.	V. D.	2019-06-17	2,4,9	6	4	8
		2019-10-31	2,3,4,9,11,15	5	5	6
4.	K. K.	2019-12-30	-	5	11	6
		2020-06-23	2,3	5	9	5
		2020-12-11	2,3,4,11	-	4	13
5.	L. G.	2019-08-22	2	7	8	5
		2021-02-11	2,3,4	8	5	5
6.	A. B.	2019-06-05	2,3,4	6	6	6
		2019-08-30	-	7	9	5

Taip pat paminėtina, kad darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimo klausimyną pildė vienas įdarbinimo konsultantas pokalbio su darbo ieškančiu asmeniu metu, kurio įrašas nėra daromas, dėl ko nėra galimybės patikrinti įdarbinimo konsultanto užfiksuotų duomenų teisingumo.

Kita vertus, neaišku kaip įdarbinimo konsultantui bendraujant su darbo ieškančiu asmeniu, (ypač bendraujant pirmą kartą) objektyviai įvertinti jo socialinius įgūdžius, gebėjimą ieškoti darbo, žalingus įpročius ir kaip jis gali nuspręsti, ar asmens, kad ir ilgalaikės sveikatos problemos gali įtakoti jo įsidarbinimo galimybes.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti objektyvų darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimą, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Apsvarstyti galimybę keisti įsidarbinimo galimybių vertinimo metodiką, joje numatant į atskiras darbo ieškančių asmenų grupes, ar profesijas orientuotus aiškius ir objektyvius vertinimo kriterijus, vienareikšmišką jų vertinimą ir rezultatų taikymą.

2.4. Užimtumo tarnyboje taikomi vidaus kontrolės mechanizmai nėra pakankami, kad identifikuotų ir užkardytų įsidarbinimo galimybių vertinimo neatitiktis.

Peržiūrėjus atsitiktinės atrankos būdu pasirinktų 40 bedarbių įsidarbinimo galimybių vertinimus, nustatyti 22 atvejai (kas sudaro 55 procentus visų analizuotų atvejų), kai darbo ieškantys asmenys buvo priskirti kitai įsidarbinimo grupei, nei buvo gautas įsidarbinimo vertinimo rezultatas pagal darbo ieškančio asmens įdarbinimo konsultantui vertinimo metu pateiktus atsakymus.

Pavyzdys.

Eil. Nr.	Bedarbis	Vertinimo data	Įsidarbinimo galimybių vertinimo klausimyne nurodytas vertinimas pagal įsidarbinimo galimybes*			Konsultanto vertinimas**	Vertinimas pagal Įsidarbinimo galimybių vertinimo klausimyną***
			Vidutinės	Didelės	Ribotos		
1.	S.V.	2019-08-12 2019-10-31	4	10	6	Vidutinės Vidutinės	Didelės Didelės
			5	6	4		

2.	V. D.	2019-06-17 2019-10-31	6 5	4 5	8 6	Vidutinės Vidutinės	Ribotos Ribotos
3.	R. B.	2019-08-26 2020-09-14	6 6	10 9	5 5	Vidutinės Vidutinės	Didelės Didelės
4.	A. Š.	2019-10-23	14	2	5	Ribotos	Vidutinės
5.	A. M.	2021-01-02	4	8	4	Vidutinės	Didelės

* - Įsidarbinimo galimybių vertinimo kriterijų lentelės formoje (klausimyne) įdarbinimo konsultanto užfiksuoti ir susumuoti darbo ieškančio asmens atsakymai, priskiriant juos vienai iš trijų įsidarbinimo galimybių grupių (*vidutinių įsidarbinimo galimybių, didelių įsidarbinimo galimybių ir ribotų įsidarbinimo galimybių*).

** - Įsidarbinimo galimybių vertinimo lentelės formoje (klausimyne) įdarbinimo konsultanto nurodytas darbo ieškančio asmens priskyrimas vienai iš įsidarbinimo galimybių grupei (*vidutinių įsidarbinimo galimybių, didelių įsidarbinimo galimybių ir ribotų įsidarbinimo galimybių*).

*** - Įsidarbinimo galimybių grupė, kuriai pagal Įsidarbinimo galimybių vertinimo kriterijų lentelės formoje (klausimyne) nurodytus atsakymus turėjo būti priskirtas darbo ieškantis asmuo.

Pasiūlymas. Siekiant identifikuoti ir užkardyti galimas darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimo neatitiktis, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Įsidarbinimo galimybių vertinimo srityje numatyti papildomas kontrolės priemonės (pvz., Užimtumo tarnybai priimtiniu būdu ir periodiškumu atlikti įdarbinimo konsultantų atliktų darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybių vertinimo peržiūras).

2.5. Nepakankamas tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srities reglamentavimas ir kontrolė.

Įdarbinimo konsultantas nuolat vykdo jam priskirtų bedarbio statusą turinčių asmenų tinkamo²⁹ darbo paieškas. Radęs konkrečiam bedarbiui tinkamą darbą, suformuoja „Pasiūlymą įsidarbinti“ ir nukreipia bedarbį pas darbdavį. Jei bedarbis be svarbių priežasčių, kurias apibrėžia Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 5, 6 ir 8 dalys, atsisako siūlomo tinkamo darbo, jis netenka bedarbio statuso ir pakartotinai bedarbio statusas gali būti suteikiamas ne anksčiau kaip po 6 mėnesių.

Svarbu paminėti, kad esamas teisinis reglamentavimas ne tik nenustato maksimalaus laikotarpio per kurį įdarbinimo konsultantas bedarbiui turi pateikti bent vieną tinkamo darbo pasiūlymą, bet ir nenumato jokių kontrolės priemonių tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srityje.

²⁹ Užimtumo įstatymo 30 str. 2 dalis nurodo, kad tinkamas darbas yra darbas, kuris atitinka visus šiuos požymius:

- 1) atitinka darbo ieškančio asmens kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, ir (ar) turimą darbo patirtį;
- 2) Užimtumo tarnyba Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nėra gavusi oficialios informacijos apie su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą;
- 3) kelionės išlaidos, apskaičiuojamos pagal atstumą nuo bedarbio gyvenamosios vietos iki darbo vietos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą vieno kilometro įkainį, nesudaro daugiau kaip 15 procentų laisvos darbo vietos aprašyme nurodyto mėnesinio darbo užmokesčio.

Tokiu būdu minėtos aplinkybės suformuoja palankias sąlygas rasti situacijoms, kai dėl galimai šališkų įdarbinimo konsultanto sprendimų/veiksmų bedarbiui ne vienerius metus neteikiami tinkamo darbo pasiūlymai arba tinkamo darbo pasiūlymai suformuojami taip, kad neatitiktų siūlomo darbo reikalavimų.

Pavyzdžiai:

Nuo 2017-10-11 pagalbinio darbuotojo darbo ieškančiam Z. M. iki šiol nebuvo pateiktas joks Užimtumo tarnybos pasiūlymas įsidarbinti.

Nuo 2017-04-12 pagalbinio darbuotojo darbo ieškančiam V.S. buvo pateiktas tik vienas Užimtumo tarnybos pasiūlymas įsidarbinti.

Nuo 2013-09-09 valytojos/socialinio darbuotojo padėjėjo/ slaugytojos ir pagalbinės virtuvės darbuotojo darbo ieškančiai R. B. Užimtumo tarnyba pateikė 2 tinkamo darbo pasiūlymus, iš kurių 1 (socialinio darbuotojo padėjėjo) neatitiko darbdavio nustatytų reikalavimų.

Dar atkreipiame dėmesį į įdarbinimo konsultanto atliekamą grąžinto nekvalifikuoto darbo pasiūlymo vertinimą, kuomet konsultantas nurodo, kad tinkamo darbo pasiūlymas buvo atmestas su pateisinama priežastimi (SPP) – *nepakanka kvalifikacijos, trūksta leidimų, licencijų ir pan.*, tačiau konkrečių priežasčių (trūkstamos kvalifikacijos, leidimų, licencijų ir pan.) nenurodo, todėl objektyviai įvertinti aplinkybių tikrumą būtų sudėtinga.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti tinkamo darbo pasiūlymo formavimo procedūros skaidrumą ir objektyvumą, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Numatyti papildomas kontrolės priemones tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srityje (pvz., Užimtumo tarnybai priimtinu būdu ir periodiškumu atlikti atskiriems darbo ieškantiems asmenims teiktų siūlymų įsidarbinti vertinimą).

2.6. Nepakankamai valdoma interesų konfliktų rizika.

Nors Užimtumo tarnyboje yra nustatytas sąrašas darbuotojų, privalančių deklaruoti privačius interesus³⁰ ir yra detalizuota Privačių interesų deklaracijos pildymo ir pateikimo tvarka³¹, tačiau Užimtumo tarnyboje nėra sukurtas nusišalinimo mechanizmas, kuris laikomas viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų valdymo ir šalinimo priemonių, leidžiančių užtikrinti tinkamą deklaruojančių asmenų pareigos *vengti interesų konflikto* ir *elgtis taip, kad nekiltų abejonių, kad toks konfliktas yra vykdomas*.

Analizės metu nustatytas atvejis, kai vieno Kauno klientų aptarnavimo departamento skyriaus įdarbinimo konsultantė nevengė interesų konflikto ir nenusišalino nuo savo pareigų,

³⁰ Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymai: 2018-10-25 Nr. V-500 „Dėl privačių interesų deklaravimo“ ir 2020-01-02 Nr. V-21 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. V-5002 „Dėl privačių interesų deklaravimo“ pakeitimo“.

³¹ Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020-04-22 įsakymas Nr. V-128 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. V-71 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

teikdama darbo rinkos paslaugas savo vyrui, dukrai ir dar 2 kitiems neartimais giminystės ryšiais susijusiems asmenims.

Pagal Užimtumo tarnybos vidaus tvarkos taisyklių 126 punktą, susipažinti su darbuotojų deklaracijose pateikta informacija turi tik Užimtumo tarnybos direktorius ir 2 už konsultacijų teikimą Užimtumo tarnybos darbuotojams privačių interesų deklaravimo klausimais ir darbuotojų pateiktų privačių interesų deklaracijų duomenų kontrolę jo paskirti atsakingi asmenys. Tokiu būdu Klientų aptarnavimo departamentų ir Klientų aptarnavimo skyrių vadovai nėra įpareigoti susipažinti su jiems pavaldžių darbuotojų pateiktomis privačių interesų deklaracijomis ir įvertinti būtinybę tam tikrose situacijose (veiklose) juos nušalinti, o 3 Užimtumo tarnybos darbuotojai (t. s. ir Užimtumo tarnybos direktorius) turi vertinti 890 darbuotojų pateikiamas privačių interesų deklaracijas.

Taip pat paminėtina, kad Užimtumo tarnyboje nėra reglamentuota ir vykdoma darbuotojų pateiktų privačių interesų turinio analizė, leidžianti identifikuoti rizikas ir numatyti priemones šių rizikų valdymui ir šalinimui.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams ir užkirstas kelias kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai, siūlome Užimtumo tarnybai:

1. Užimtumo tarnybai priimtinais būdais ir periodiškai atlikti darbuotojų pateiktų privačių interesų deklaracijų turinio analizę, su kurios rezultatais raštu supažindinti Klientų aptarnavimo departamentų ir Klientų aptarnavimo skyrių vadovus.

2. Nustatyti darbuotojų nusišalinimo mechanizmą.

3 KORUCIJOS RIZIKA AKTYVIŲ DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONIŲ TEIKIMO SRITYJE

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės yra užimtumo rėmimo priemonės, kuriomis siekiama padėti darbo ieškantiems asmenims padidinti jų užimtumo galimybes ir derinti darbo pasiūlą ir paklausą.

Aktyvias darbo rinkos politikos priemones nustato Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas, jų teikimo sąlygas ir tvarką reglamentuoja Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašas, patvirtintas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymu Nr.A1-348 (toliau – Užimtumo rėmimo priemonių aprašas), Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašas, patvirtintas Užimtumo tarnybos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-388 (toliau – Priemonių teikimo darbdaviams tvarka) ir Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašas, patvirtintas Užimtumo tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-163 (toliau – Paslaugų teikimo tvarka).

Užimtumo įstatymas numato šias aktyvias darbo rinkos politikos priemones (toliau – Priemonės):

- *parama mokymuisi*. Priemonės tikslas - padėti darbo ieškantiems asmenims įgyti kvalifikaciją, tobulinti turimą kvalifikaciją, įgyti ar tobulinti kompetencijas pagal formaliojo profesinio mokymo, ar neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, įgyti kitų darbo gebėjimų, ar pripažinti neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytas kompetencijas, jeigu to reikia norint įsidarbinti į laisvas darbo vietas ar pradėti dirbti savarankiškai.

- *parama judumui*. Priemonės tikslas - kompensuoti kelionės išlaidas į darbo, stažuotės atlikimo vietą ar į Užimtumo tarnybos organizuojamus konsultavimo grupėms užsiėmimus ir atgal.

- *remiamasis įdarbinimas*. Priemonės tikslas – darbdaviams įdarbinusiems Užimtumo tarnybos siūstus asmenis, mokėti subsidiją darbo užmokesčiui.

- *parama darbo vietoms steigti*. Priemonės tikslas - suteikti paramą Užimtumo tarnybos atrinktiems darbdaviams ar savarankiškai dirbantiems asmenims, skiriant lėšas su steigiamos darbo vietos darbo funkcijų atlikimu susijusioms darbo priemonėms ar techninės pagalbos priemonėms neįgaliesiems įsigyti, montuoti, pritaikyti ir nuosavybės teise valdomoms patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti.

Korupciniu požiūriu rizikingiausia laikytina Priemonė *parama darbo vietoms steigti*, kuri yra orientuota į naujos darbo vietos įsteigimą (pritaikymą) ir gali būti teikiama:

1. darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimui (toliau – DVS), kuriuo finansuojamas darbo vietų steigimas darbdaviams steigiant (pritaikant) darbo vietas bedarbiams su negalia arba Užimtumo įstatymo 45 straipsnio 2 punkte nurodytiems buvusiems bedarbiams, kurie pirmą darbo vietą steigia Užimtumo tarnybos siūlomam bedarbiui;

2. vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimui (toliau – VUI), kuriuo subsidijuojami darbdavių įgyvendinami vietinių užimtumo iniciatyvų projektai, skirti naujoms darbo vietoms steigti vietovėse, kuriose nedarbo lygis yra didesnis nei vidutinis šalyje;

3. savarankiško užimtumo rėmimui (toliau – SUR), kuriuo siekiama paremti darbo vietas sau steigimą Užimtumo įstatymo 47 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytiems asmenims ar bedarbiams ir Užimtumo įstatymo 47 straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytiems savarankiškai dirbantiems asmenis, keičiantiems vykdomos ekonominės veiklos rūšį.

Paminėtina, kad Priemonė *parama darbo vietoms steigti* yra efektyviausia aktyvios darbo rinkos politikos priemonė (*praėjus 36 mėnesių laikotarpiui nuo subsidijuotos darbo vietos įkūrimo buvo nepanaikinta: 91 proc. darbo vietų, įkurtų pasinaudojus VUI skiriama parama; 87 proc. darbo vietų, įkurtų pasinaudojus DVS skiriama parama ir 95 proc. darbo vietų, įkurtų pasinaudojus SUR*

*skiriama parama*³²), kurios įgyvendinimui analizuojamu laikotarpiu buvo panaudota 84 249 002 eurai (darbo vietų steigimo subsidijavimui 2019 m. panaudota 462 023 eurai, 2020 m. – 2 326 140 eurų, savarankiško užimtumo rėmimui 2019 m. panaudota 3 960 183 eurai, 2020 m. – 67 756 902 eurai, vietinių užimtumo iniciatyvų finansavimui 2019 m. panaudota 4 456 438 eurai, 2020 m. – 5 287 316 eurai³³).

Nors esamas teisinis reglamentavimas³⁴ nustato gan detalias, dokumentuotas (*grindžiamas nustatytos formos dokumentais*) ir visus paramos teikimo etapus (*paraiškos pateikimas, vertinimas, tvirtinimas, subsidijavimo sutarties sudarymas, darbo vietos įsteigimo akto pasirašymas bei sutartinių įsipareigojimų vykdymas ir kontrolė*) apimančias procedūras, tačiau pastebime, kad paramos darbo vietoms steigti procesas nėra pakankamai atsparus korupcijai dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

3.1. Neužtikrinamas paramos paraiškų darbo vietų steigimui teikimo skaidrumas.

Darbo vietų steigimo paramos paraiškų atrankos organizuojamos Užimtumo tarnybai savo interneto svetainėje paskelbus paraiškų atrankos pradžią³⁵. Pagal esamą reglamentavimą VUI ir DVS paraiškos paramai gauti turi būti teikiamos tam Klientų aptarnavimo skyriui, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra planuojama steigti darbo vietą³⁶, o SUR paraiškos - artimiausiam Klientų aptarnavimo skyriui³⁷. Tačiau pastebime, kad kaip jau buvo minėta šios išvados 2.1 punkte, dalies Klientų aptarnavimo skyrių aptarnaujama teritorija nėra aiški, o Paslaugų teikimo tvarka neapibrėžia sąvokos „artimiausias Klientų aptarnavimo skyrius“. Dėl šių priežasčių tampa ne tik neužtikrinamas tinkamas nustatyto teisinio reglamentavimo nuostatų vykdymas, bet ir atsiranda sąlygos atskiriems paraiškų teikėjams, galimai siekiant palankesnio teikiamos paraiškos įvertinimo, paraišką teikti tam Klientų aptarnavimo skyriui, kuriame, pavyzdžiui, dirba jo pažįstamas asmuo arba kurį galimai rekomenduoja paraiškų rengėjai³⁸. Užimtumo tarnybos reglamentuota paraiškų teikimo procedūra nenumato jokių

³² Užimtumo tarnybos 2019 metų veiklos ataskaita; prieiga internete - <https://uzt.lt/wp-content/uploads/2020/04/2019-met%C5%B3-veiklos-ataskaita.pdf>

³³ Užimtumo tarnybos 2020 metų veiklos ataskaita; prieiga internete: <https://uzt.lt/wp-content/uploads/2021/04/2020-veiklos-ataskaita.pdf>

³⁴ 1) Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 44, 46 ir 47 straipsniai.

2) Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. A1-348 „Dėl užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.

3) Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. V-388 „Dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

4) Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. V-163 „Dėl paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“.

³⁵ SUR ir DVS paraiškų atrankos organizuojamos ne rečiau kaip 2 kartus per metus, o VUI – ne rečiau kaip 1 kartą per metus.

³⁶ Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo 25 ir 52 punktai.

³⁷ Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo 80 punktas. Savarankiškai dirbantys asmenys, keičiantys ekonominės veiklos rūšį, SUR paraiškas (SUR Nr.2) teikia per administracinių ir viešųjų paslaugų portalą „Elektroniniai valdžios vartai“.

³⁸ Įstaigos teikiančios atlygintinas DVS, VUI ir SUR paraiškų rengimo, projektų įgyvendinimo administravimo ir pan. paslaugas. Pavyzdžiui, MB „Verslo pagrindimas“ (prieiga internete: <http://verslopagrindas.lt/>) nurodo, kad konsultuoja, padeda parengti kokybišką paraišką, administruoja vykdomą projektą, teikia pagalbą projekto įgyvendinimo metu. Reikalui esant atstovauja klientą, sprendžiant ginčytinus klausimus su Užimtumo tarnyba ir, jei reikia, aukštesnėse

sankcijų paraiškos teikėjui, pateikusiam paraišką ne tam (*nustatytam Priemonių teikimo darbdaviams tvarkos 25 ir 52 p. ir (ar) Paslaugų teikimo tvarkos 80 p.*) Klientų aptarnavimo skyriui bei nenustato veiksmų/procedūrų kaip turi būti elgiamasi tais atvejais, kai paaiškėja, kad paraiška buvo pateikta Klientų aptarnavimo skyriui, kurio aptarnaujamoje teritorijoje paraiškoje nurodyta darbo vieta nėra steigiama.

Pagal Užimtumo rėmimo priemonių aprašą, Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatytos formos paraiškos SUR Nr. 1, DVS ir VUI (toliau kartu – paraiškos) gali būti popierinės arba elektroninės (įrašytos skaitmeninėje laikmenoje) ir turi būti fiziškai pateikiamos Klientų aptarnavimo skyriams užklijuotame voke. Pastebime, kad toks paraiškų pateikimo būdas sudaro palankias sąlygas tiesioginiams paraiškų teikėjų ir paraiškas priimančių Užimtumo tarnybos darbuotojų kontaktams rastis, o tai laikytina veiksniu, didinančiu neskaidrių susitarimų galimybę.

Praėjus paraiškų pateikimo terminui, visos Klientų aptarnavimo skyrių gautos paraiškos perduodamos paraiškų vertinimo komisijoms. Paminėtina, kad esamas reglamentavimas nenustato atskirų procedūrų/veiksmų, kaip turi elgtis paraiškų vertinimo komisija, gavusi atplėštą ar pažeistą voką (paraišką). Manome, kad ši aplinkybė drauge su Užimtumo rėmimo priemonių apraše įtvirtinta nuostata suteikiančia teisę paraiškos teikėjui paraiškų teikimo laikotarpiu (*30 dienų nuo paraiškų atrankos Užimtumo tarnybos interneto svetainėje paskelbimo dienos*) nenustatytą skaičių kartų keisti pateiktą paraišką, gali sudaryti situacijas kai dėl atskirų paraiškų teikėjų galimo suinteresuotumo Užimtumo tarnybos darbuotojai pasielgs nesąžiningai.

Pasiūlymas. Siekiant eliminuoti tiesioginį paraiškų teikėjų ir paraiškas priimančių Užimtumo tarnybos darbuotojų kontaktą, siūlome Užimtumo tarnybai:

- Apsvarstyti galimybę nustatyti tvarką leidžiančią darbo vietų steigimo paramos paraiškas teikti skaitmeniniu formatui (pvz. pasirašytus el. paštu).

3.2. Tobulintinas Užimtumo tarnybos subsidijuojamų darbo vietos steigimo paraiškų vertinimas.

Nors esamas reglamentavimas įtvirtina darbo vietų steigimo subsidijos lėšų panaudojimo nuostatas, pagal kurias, subsidiją galima naudoti techninių pagalbos priemonių³⁹ ir darbo priemonių⁴⁰ pirkimui, montavimui ir pritaikymui bei patalpų reikalingų darbo vietai įrengti ir kurios valdomos

institucijose. Pirminė konsultacija tinkamumui nustatyti yra nemokama. Paslaugų kaina, į kurią įeina paraiškos rengimas, konsultacijos ir tikslinimas iki paraiškos patvirtinimo 500 Eur.+ PVM. *MB Dvi Konsultacijos* (prieiga internete <https://dvikonsultacijos.lt/>) deklaruoja, jog rengia SUR paramos dokumentus ir užtikrina teigiamą atsakymą dėl paramos (paslaugos kaina 5 proc. nuo gautos paramos sumos), įgyvendina SUR projektą (paslaugos kaina 10 proc. nuo gautos paramos sumos).

³⁹ bet koks neįgaliųjų naudojamas specialus ar standartinis gaminys, įrankis, įranga ar techninė sistema, padedanti išvengti, kompensuoti, sumažinti arba pašalinti sutrikusių funkcijų įtaką sveikatos būklei, asmens savarankiškumui, ugdymuisi, darbinei veiklai (Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo 3.7 p.).

⁴⁰ darbo procese naudojamos transporto priemonės ir darbo įrenginiai (mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ar kiti reikmenys, būtini darbo vietos funkcionavimui užtikrinti), priskirtini ilgalaikiam materialiajam turtui (Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašo 3.9 p.).

nuosavybes teise, remontui ir pritaikymui, tačiau pastebime, kad tinkamam šių nuostatų vykdymui Užimtumo tarnybos numatytos priemonės (*paraiškų vertinimai pagal nustatytus kriterijus*) nėra tiek aiškios ir veiksmingos, kad leistų tiksliai identifikuoti subsidijuojamas techninės pagalbos ir (ar) darbo priemones, patalpų remonto ir darbo vietų steigimo darbus ir tuo užtikrintų jų tiesioginę įtaką darbo vietos steigimui ir tiesioginių darbo funkcijų atlikimui.

Pastebime, kad Komisijų atliekamiems paraiškų vertinimams (*steigiamai darbo vietai planuojamų įsigyti darbo priemonių, techninės pagalbos priemonių neįgaliesiems ar patalpų remonto darbų poreikio pagrindimo ir susiejimo su darbo pobūdžiu bei steigiamoje darbo vietoje numatytų vykdyti pareigų aprašymu; patalpų remonto darbų ir darbo įrengimo vietos projekto ir sąmatų; ne mažiau kaip 3 tiekėjų pasiūlymų dėl planuojamų įsigyti, montuoti ir pritaikyti darbo priemonių ir (ar) techninės pagalbos priemonių neįgaliesiems*) nėra nustatyta vertinimo apimtis (gilumas), ir dėl to nėra aišku, ar Komisija, atlikdama, pavyzdžiui, 3 teikėjų pasiūlymų dėl paraiškos teikėjo planuojamų įsigyti prekių vertinimą, turi tik įsitikinti, kad tie pasiūlymai yra pateikiami, ar turi įvertinti pačius pasiūlymus, pavyzdžiui patikrinti, ar viešojo erdvėje nurodoma paraiškos teikėjo prekės kaina neviršija paraiškoje nurodytos. Akivaizdu, kad toks paraiškų vertinimas yra ydingas antikorupciniu požiūriu, nes kelia abejonių dėl paties vertinimo objektyvumo, vertinimą atliekančių asmenų veiklos skaidrumo bei sudaro palankias sąlygas šališkiems vertinimo rezultatams.

Analizės atlikimo metu atskirų Užimtumo tarnybos darbuotojų paklausus, ar steigiant buhalterės darbo vietą subsidijos lėšas galima naudoti kondicionieriaus pirkimui, atsakymai buvo skirtingi - vieni darbuotojai teigė, kad negalima, kiti - kad galima jei buhalteris yra neįgalus asmuo, treči - kad galima kondicionierių „atvaizdavus ne kaip priemonę, bet kaip remontą“. Tikėtina tokie skirtingi paaiškinimai sąlygotų ir skirtingus paraiškų vertinimo rezultatus.

Be to, pastebime, kad nors kiekvienai darbo vietų steigimo paramos paraiškų atrankai Klientų aptarnavimo departamentų direktoriai sudaro komisijas⁴¹ (toliau – Komisijos), o paraiškų vertinimas atliekamas dviem etapais⁴², kiekviename etape Komisijai pildant Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatytas paraiškų vertinimo formas, pati paraiškų vertinimo procedūra iš principo nėra

⁴¹ VUI paraiškoms – Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų atrankos ir priežiūros komisiją; DVS paraiškoms - Paraiškų dėl darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimo atrankos komisiją ir SUR paraiškoms – Savarankiško užimtumo rėmimo paraiškų atrankos komisiją.

⁴² Pirmame paraiškų vertinimo etape įvertinama paraiškos ir jos priedų atitiktis Užimtumo rėmimo priemonių aprašo vertinimo reikalavimams pagal kriterijus, kurie skirstomi į *kritinius* ir *nekritinius*. Kritiniais kriterijais tikrinama paraiškos teikėjo ir jo prašomos subsidijos atitiktis nustatytoms sąlygoms. Nekritiniai kriterijai naudojami pareiškėjo galimybės steigti (pritaikyti) naujas darbo vietas bei darbo vietos įsteigimui (pritaikymui) planuojamų atlikti patalpų remonto darbų, įsigyti darbo priemonių ir (ar) techninės pagalbos priemonių neįgaliesiems poreikio ir prašomų lėšų pagrindimo vertinimui. Komisijai nustačius paraiškos neatitiktį kritiniams atitikties vertinimo kriterijams paraiška yra atmetama, o nustačius paraiškos neatitiktį nekritiniams atitikties vertinimo kriterijams, yra kreipiamasi į paraiškos teikėją su prašymu per nustatytą terminą pašalinti konkrečius paraiškos trūkumus. Jei paraiškos teikėjas per Užimtumo tarnybos nustatytą terminą nepašalina nurodytų trūkumų, paraiška atmetama ir toliau nenagrinėjama. Antrame paraiškų vertinimo etape, Užimtumo tarnybos direktoriaus nustatytais balais (*nuo 1 iki 100, pereinamasis paraiškos balas - 35*) įvertinama paraiškos atitiktis paraiškų kokybės vertinimo kriterijams.

reglamentuota. Analizės atlikimo metu atsakingi Užimtumo tarnybos darbuotojai nurodė, kad Komisijos, siekdamos užtikrinti objektyvų ir nešališką paraiškų vertinimą, darbo vietų steigimo paramos paraiškų vertinimą atlieka Komisijos posėdžio metu. Pastebime, kad toks paraiškų vertinimas gali sąlygoti iki galo neišsamų ir dėl to neobjektyvų vertinimą, nes Komisijos nariai posėdžio metu gali nespėti visko tinkamai ir išsamiai išnagrinėti.

Pasiūlymas. Siekiant užtikrinti skaidresnį ir aiškesnį darbo vietų steigimo paramos paraiškų vertinimą ir Užimtumo tarnybos teikiamos darbo vietos steigimo subsidijos panaudojimą tiesioginiam darbo vietos steigimui ir tiesioginių darbo funkcijų atlikimui, Užimtumo tarnybai siūlome:

- Apsvarstyti galimybę išsamiau reglamentuoti Užimtumo tarnybos subsidijuojamų darbo vietos steigimo paraiškų vertinimą.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

Išanalizavus Užimtumo tarnybos teikiamas darbo rinkos paslaugų (darbo ieškančių asmenų registravimas, informavimas, konsultavimas, įsidarbinimo galimybių vertinimas, tarpininkavimas įdarbinant, individualios užimtumo veiklos planavimas ir įdarbinimas su pagalba) ir siūlomų užimtumo rėmimo priemonių (aktyvios darbo rinkos politikos priemonės) nustatytą reglamentavimą ir jo nuostatų praktinį taikymą bei įvertinus Užimtumo tarnybos atstovų pateiktą ir viešai prieinamą informaciją, darytina išvada, kad darbo rinkos paslaugų teikimo ir užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo organizavimo srityse yra korupcijos rizika dėl išvadoje nurodytų korupcijos rizikos veiksnių.

4.1. Kritinės antikorupcinės pastabos:

4.1.1. Nereglamentuotos įdarbinimo konsultanto priskyrimo ir (ar) keitimo konkrečiam darbo ieškančiam asmeniui procedūros sudaro palankias sąlygas susidaryti situacijoms, kai darbo ieškančių asmenį ne vienus metus gali aptarnauti tas pats Užimtumo tarnybos darbuotojas ir jų ilgalaikiai santykiai gali darbo ieškančio asmens atžvilgiu suformuoti šališkus įdarbinimo konsultanto sprendimus (motyvai išdėstyti 2.2 skyriuje).

4.1.2. Esamas reglamentavimas nėra toks išsamus, kad apribotų įdarbinimo konsultantų diskrecijos teises priimant sprendimus dėl bedarbio statusą turinčių asmenų informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo paslaugų teikimo būdo (motyvai išdėstyti 2.3.1 skyriuje).

4.1.3. Užimtumo tarnybos darbuotojų netinkamai fiksuojama informacija apie darbo ieškančių asmenų dalyvavimą konsultavimo grupėms užsiėmimuose (*ne visada konsultavimo grupėms priemonė yra numatoma asmenų individualios užimtumo veiklos planuose; siūlymo dalyvauti konsultavimo grupėms užsiėmimuose data dažnai sutampa su užsiėmimo data; asmenų registracinių kortelių dalyje „Apsilankymo kortelės“ nepateikiama informacija apie dalyvavimą konkrečiame konsultavimo grupėms užsiėmime*) leidžia kilti abejonėms dėl faktinio paslaugos „konsultavimas grupėms“ suteikimo (motyvai išdėstyti 2.3.2 skyriuje).

4.1.4. Esamas reglamentavimas įdarbinimo konsultantams suteikia teisę priimti vienašališkus sprendimus dėl bedarbio atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką, t y. įdarbinimo konsultantas gali pats nuspręsti, kaip nustatydamas konkrečius darbo paieškos veiksmus, jis atsižvelgs į darbo paklausą, vietos darbdavių kiekį ir jų poreikius, o nustatydamas atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką terminus, įvertins darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatus ir gebėjimą vykdyti darbo paiešką (motyvai išdėstyti 2.3.4. skyriuje).

4.2. Kitos antikorupcinės pastabos

4.2.1. Esamas reglamentavimas nenustato aiškaus įdarbinimo konsultanto atliekamo darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimo dokumentavimo ir nesukuria vidaus kontrolės priemonių, leidžiančių patikrinti įdarbinimo konsultanto atliktą darbo ieškančio asmens savarankiškos darbo paieškos rezultatų vertinimą (motyvai išdėstyt 2.3.5 skyriuje).

4.2.2. Užimtumo tarnybos atliekamas darbo ieškančio asmens įsidarbinimo galimybių vertinimas yra nepakankamai objektyvus, neužtikrina įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatų racionalumo ir labai priklauso nuo jį atliekančio asmens kompetencijos ir galimo suinteresuotumo (motyvai išdėstyti 2.3.6. skyriuje).

4.2.3. Užimtumo tarnyboje taikomi vidaus kontrolės mechanizmai nėra pakankami, kad identifikuotų ir užkardintų atvejus, kai darbo ieškantys asmenys yra priskiriami kitai įsidarbinimo galimybių grupei, nei buvo gautas įsidarbinimo galimybių vertinimo rezultatas pagal darbo ieškančio asmens įdarbinimo konsultantui vertinimo metu pateiktus atsakymus (motyvai išdėstyti 2.4 skyriuje).

4.2.4. Esamas teisinis reglamentavimas nenustato maksimalaus laikotarpio, per kurį įdarbinimo konsultantas bedarbio statusą turinčiam asmeniui turi pateikti bent vieną tinkamo darbo pasiūlymą bei nenumato jokių kontrolės priemonių tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srityje ir taip sudaro palankias sąlygas rasti situacijoms, kai dėl galimai šališkų įdarbinimo konsultanto sprendimų ir (ar) veiksmų bedarbio statusą turinčiam asmeniui ne vienus metus neteikiami tinkamo darbo pasiūlymai arba tinkamo darbo pasiūlymai suformuojami taip, kad neatitiktų siūlomo darbo reikalavimų (motyvai išdėstyti 2.5 skyriuje).

4.2.5. Užimtumo tarnyboje nesukurtas darbuotojų nusišalinimo mechanizmas bei nevykdoma darbuotojų pateiktų privačių interesų turinio analizė neužtikrina pakankamo interesų konfliktų rizikos valdymo (motyvai išdėstyti 2.6 skyriuje).

4.2.6. Darbo vietų steigimo paramos paraiškų teikimo procedūroje egzistuojantis tiesioginis paraiškų teikėjų ir paraiškas priimančių Užimtumo tarnybos darbuotojų kontaktas neužtikrina darbo vietų steigimo paramos paraiškų teikimo proceso skaidrumo (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje).

4.2.7. Užimtumo tarnybos numatyti darbo vietų steigimo paramos paraiškų vertinimai pagal nustatytus kriterijus nėra tiek aiškūs ir veiksmingi, kad leistų tiksliai identifikuoti subsidijuojamas techninės pagalbos ir (ar) darbo priemones, patalpų remonto ir darbo vietų steigimo darbus ir taip užtikrintų jų tiesioginę įtaką darbo vietos steigimui ir tiesioginių darbo funkcijų atlikimui (motyvai išdėstyti 3.2 skyriuje).

4.3. Kitos pastabos:

4.3.1. Visuomenei nepateikiant tikslios informacijos apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą tampa neužtikrintas darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimo aiškumas, atsiranda sąlygos netolygiam Užimtumo tarnybos atskirų padalinių darbo krūviui ir veiklos kaštams bei galimybei darbo ieškantiems asmenims kreiptis ne į tą Užimtumo tarnybos

teritorinį padalinį, kuris jam priklauso pagal gyvenamąją vietą, bet į kitą, jo pageidaujamą (motyvai išdėstyti 2.1 skyriuje).

4.3.2. Neužtikrinamas tinkamas priemonės „*konsultavimas grupėms*“ užsiėmimuose dalyvaujančių asmenų informavimas apie galimybę gauti kelionės išlaidų kompensaciją ar jos atsisakyti (motyvai išdėstyti 2.3.3 skyriuje).

5. PASIŪLYMAI⁴³

Siekdami sumažinti korupcijos riziką analizuotose veiklos srityse, Užimtumo tarnybai siūlome:

5.1. Pasiūlymai atsižvelgiant į kritines antikorpines pastabas:

5.1.1. Įdarbinimo konsultanto priskyrimo darbo ieškančiam asmeniui procedūroje taikyti rotacijos principą.

5.1.2. Nustatyti įdarbinimo konsultantų keitimo ir (ar) pavadavimo tvarką.

5.1.3. Nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų nustatomas informavimo, konsultavimo ir tarpininkavimo paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims būdas.

5.1.4. Priemonės „konsultavimas grupėms“ įgyvendinimo stebėsenos kontrolės srityje numatyti papildomas kontrolės priemonės (pvz.: esamame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias asmenis, dalyvaujančius priemonės „konsultavimas grupėms“ užsiėmimuose, dalyvavimo užsiėmimuose faktą patvirtinti pasirašytinai; atlikti periodinius darbo ieškančio asmens registracinėje kortelėje įdarbinimo konsultantų atliktų stebėsenos įrašų tikrinimus ir pan.).

5.1.5. Nustatyti aiškius darbo ieškančių asmenų savarankiškos darbo paieškos būdus ir (ar) metodus ir konkretų atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką periodiškumą.

5.2. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas antikorpines pastabas:

5.2.1. Numatyti papildomas kontrolės priemonės savarankiškos darbo paieškos stebėsenos vertinimui.

5.2.2. Apsvarstyti galimybę keisti įsidarbinimo galimybių vertinimo metodiką, joje numatyti atskiras darbo ieškančių asmenų grupes, į profesijas orientuotus aiškius ir objektyvius vertinimo kriterijus, vienareikšmišką jų vertinimą ir rezultatų taikymą.

- 5.2.3. Įsidarbinimo galimybių vertinimo srityje numatyti papildomas kontrolės priemonės (pvz., Užimtumo tarnybai priimtiniu būdu ir periodiškumu atlikti įdarbinimo konsultantų atliktų darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybių vertinimo peržiūras).

5.2.4. Numatyti papildomas kontrolės priemonės tinkamo darbo pasiūlymo formavimo srityje (pvz., Užimtumo tarnybai priimtiniu būdu ir periodiškumu atlikti atskiriems darbo ieškantiems asmenims teiktų siūlymų įsidarbinti vertinimą).

5.2.5. Užimtumo tarnybai priimtiniais būdais ir periodiškai atlikti darbuotojų pateiktų privačių interesų deklaracijų turinio analizę, su kurios rezultatais raštu supažindinti Klientų aptarnavimo departamentų ir Klientų aptarnavimo skyrių vadovus.

5.2.6. Nustatyti darbuotojų nusišalinimo mechanizmą.

⁴³ Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, prašome per 3 mėnesius nuo šios išvados ir pasiūlymų gavimo dienos pateikti STT informaciją apie šioje išvadoje pateiktų pasiūlymų numatomą įgyvendinimą Jūsų įstaigoje.

5.2.7. Apsvarstyti galimybę nustatyti tvarką, leidžiančią darbo vietų steigimo paramos paraiškas teikti skaitmeniniu formatui (pvz., pasirašytus el. paštu).

5.2.8. Apsvarstyti galimybę išsamiau reglamentuoti Užimtumo tarnybos subsidijuojamų darbo vietos steigimo paraiškų vertinimą.

5.3. Pasiūlymai atsižvelgiant į kitas pastabas:

5.3.1. Interneto svetainėje nurodyti visą visuomenei aktualią informaciją apie darbo ieškančių asmenų registravimo paslaugos teikimą.

5.3.2. Esamame reglamentavime įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias informuoti priemonės „*konsultavimas grupėms*“ užsiėmimuose dalyvaujantį asmenį apie teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją, bei nuostatas, numatančias galimybę asmenims, turintiems teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją, raštu jos atsisakyti.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

Livija Rajackienė, tel. 8 630 64 141, el. p. livija.rajackiene@stt.lt

Rengėjos tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, laikinai einantis Korupcijos rizikos skyriaus viršininko pareigas

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
Užimtumo tarnybos darbo rinkos paslaugų
teikimo ir užimtumo rėmimo priemonių
įgyvendinimo veiklos srityse
I priedas

6. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

I. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 21 d. įsakymas Nr. A1-39 „Dėl Darbo rinkos paslaugų teikimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.
3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. A1-348 „Dėl užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.
4. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas.

II. ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ANALIZUOTI IR VERTINTI TEISĖS AKTAI, DOKUMENTAI IR INFORMACIJA

1. Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašas, patvirtintas Užimtumo tarnybos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. V-163.
2. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo darbdaviams tvarkos aprašas, patvirtintas Užimtumo tarnybos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-388
3. Užimtumo tarnybos Klientų aptarnavimo departamentų Klientų aptarnavimo skyrių nuostatai, patvirtinti Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018-04-30 įsakymu Nr. V-182.
4. Užimtumo tarnybos direktoriaus 2018 m. spalio 25 d. įsakymas Nr. V-500 „Dėl privačių interesų deklaravimo“.
5. Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. V-21 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2018 m. spalio 25 d. įsakymo Nr. V-5002 „Dėl privačių interesų deklaravimo“ pakeitimo“.
6. Užimtumo tarnybos direktoriaus 2020 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-128 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus

2019 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. V-71 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

7. Užimtumo tarnybos Alytaus skyriaus vedėjos 2021-06-03 paaiškinimas.
8. Užimtumo tarnybos Prienų skyriaus vedėjos 2021-06-04 paaiškinimas.
9. Užimtumo tarnybos 2019 metų veiklos ataskaita.
10. Užimtumo tarnybos 2020 metų veiklos ataskaita.